

INLEIDING SYMPOSIUM 'MAZEN IN HET MEETNET'

Symposium georganiseerd door het Kenniscentrum Onafhankelijk Meten Effecten Mijnbouw (OMEM)

d.d. 1 april 2017 Middelstum

Het onafhankelijk Kennisplatform OMEM bestaat uit inwoners van Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel en Noord-Holland. Samen met vrijwilligers en sponsors is deze dag mogelijk gemaakt.

De mazen in het net zijn er. Meer dan goed voor ons is. We gaan hier vandaag kritisch naar kijken. Het meest interessant is immers altijd wat niet gemeten of genoemd wordt. We kijken zoals het hoort: naar nuchtere feiten, goed en degelijk onderzoek, en transparante eerlijke informatie.

Het is kennis in vogelvlucht en verdient zeker een vervolg waarin uitgebreider op de stof kan worden ingegaan!

Waar veel tijd en energie in gestoken wordt is het ingewikkeld maken van de materie en het heel lastig maken voor bewoners om op vragen een eerlijk beantwoord te krijgen. Bewoners kunnen sommige vragen wel via de Kamer stellen, maar krijgen als antwoorden vaak halve waarheden of zelfs onjuiste informatie. Doorvragen is onmogelijk.

Ook veel energie wordt gestoken in het promoten van de versnellingsmeters en seismische meters.

Maar overal ter wereld wordt in bevingsgebieden vooral gemeten met tiltmeters.

Veel tijd en energie zit bovendien in onderzoeken die vooral op aannames gebaseerd zijn.

De huidige wetenschap blijkt helaas niet meer autonoom te kunnen functioneren, maar lijkt vooral in dienst te staan van het beleid van de Overheid. Geld speelt dan geen rol. De totale kosten van de studie en data-acquisitie programma voor de periode 2014 - 2016 wordt geschat op bijna € 100 mln.

Voordurend wordt de grenzen opgeschoven. De maximale magnitudes bv. en de daaraan gelieerde intensiteiten. Intensiteit VI bijvoorbeeld bij een Magnitude van 3.9 was het maximum volgens de Raad van State. Wat zal er dan gebeuren bij een kracht van M4.3? Doorgaan met gaswinning betekent welbewust zeer grote risico's voor lief nemen. Dat het voordeel gaat opleveren nu NAM op afstand staat van de schadeafhandeling en de NCG nu gaat over de vergoeding van schades, valt nog te bezien. Een fooi van €1500 voor ieder die c-schade heeft, belooft niet veel goeds.

WAT CENTRAAL HOORT TE STAAN EN MOET GEBEUREN, GEBEURT NIET:

- 1. Hoe reageert de ondiepe ondergrond op bevingen cq veranderingen in de grondwaterstanden en hoe kun je dit meten?**
- 2. Het installeren van een eigen Kenniscentrum** om zelf de onderzoeksvragen te stellen en rapporten te laten reviewen en zelf te bepalen wie dit gaan doen. Een kenniscentrum om ervaringen te verzamelen, bewoners te adviseren en antwoorden te geven, lezingen te organiseren enz.

We zijn met een loket cq kenniscentrum eerder al blij gemaakt, door de Provincie en vorig jaar door de NCG. De woorden van de topambtenaar Koos Verbeek zijn zeer verontrustend. Hij is kwartiermaker van EZ voor het installeren van een Kenniscentrum van de Overheid en spreekt over een 'onbetwiste maatschappelijke autoriteit'. Wat deze woorden ook mogen inhouden, het getuigt niet van een groot democratisch gehalte.

Een korte terugblik.

Rond begin jaren 60 was al bekend dat er bodemdaling plaatsvond. Veel gedupeerden zijn toen beticht van fraude en oplichting. Geen wonder dat in dit gebouw op 14 november 2004 tijdens de voorlichting over bodemdaling veel boeren woedend deze zaal verlieten. Ze kregen foute antwoorden en beloftes werden niet nagekomen. Ongelijkmatige ofwel differentiële bodemdaling werd en wordt door de Overheid en NAM nl. niet beschouwd als 'bodembeweging door aardgaswinning' noch als 'bodemdaling door gaswinning' en de schade daardoor gekwalificeerd als 'niet aardbevings- of gasgerelateerde schade'.

De eerste bevingen werden ook al rond 1960 gevoeld, vrij kort na het begin van de gaswinning.

<https://www.nrc.nl/nieuws/2014/03/15/aardbevingen-in-groningen-bevingen-door-gaswinning-1358816-a886558>

Het plaatsen van meters was zeer minimaal, zoals nog steeds in gebieden waar bewoners niet beseffen hoe belangrijk dit is. In 2012 stonden in het meest kwetsbare gebied 5 versnellingsmeters die ook nog eens niet goed werkten.

"Voor een aantal (oudere) stations in het noorden is er geen absolute tijd beschikbaar (omdat er geen GPS-antenne op locatie geplaatst is). De tijd wordt dus van de interne klok van de PC gehaald, die natuurlijk in de loop der tijd behoorlijk wat kan afwijken van de absolute tijd."

Bron: antwoord KNMI in eigen beheer

We hebben als Klankbordgroep Bodembeweging in 2008 gevraagd om veel meer meters, slechts een paar werden geplaatst.

Begin jaren 90 zijn voor het eerst tiltmeters aanbevolen door Peter van der Gaag, in september 2009 zijn tiltmeters van StabiAlert aangeprezen door Arcadis i.s.m. Rijkswaterstaat en in 2012 door NAM, dan vanaf 2013 wordt het duidelijk dat het meten met tiltmeters consequent door de Overheid is en wordt getraineed. En als het al moet vanwege een motie, dan wordt dit bij de NCG neergelegd. Bij de NCG is dan ineens sprake van een Europese aanbesteding. Tiltmeters laten aanbesteden door de Overheid? Sinds wanneer doet de Overheid voor een private onderneming aan aanbestedingen? Waarom eist ze niet gewoon van NAM dat tiltmeters geplaatst worden? NAM blijkt van goede wille gezien hun aanbeveling in het Data en Acquisitieplan van december 2012, waar de tiltmeters van StabiAlert met naam en toenaam genoemd worden. Volgens het SodM met als doel de schade door aardbevingen zo veel mogelijk te beperken, zowel voor de korte als de lange termijn. Dat de Staat/Overheid zich nu plotseling zelf verantwoordelijk voelt voor het aanbesteden van tiltmeters, is ook nog eens in tegenspraak met hun standpunt dat niet zij, maar NAM aansprakelijk is voor schade als gevolg van gaswinning. Terwijl NAM ze nota bene zelf heeft aanbevolen.

"De mijnbouwonderneming is verantwoordelijk voor het monitoren van geïnduceerde seismische activiteit. In Nederlands voert het KNMI in opdracht van de mijnbouwonderneming de meeste van de monitoring activiteiten uit." Bron: Aanvullend onderzoek naar mogelijke risico's en gevolgen van de opsporing en winning van schalie- en steenkoolgas in Nederland Eindrapport onderzoeksvragen A en B

Waarom tiltmeters?

NAM is verplicht te meten wanneer het gaat om de veiligheid. Het alleen op aanname een schatting te maken m.b.v. versnellingsmeters (kosten 15 miljoen) is natuurlijk onvoldoende. Tiltmeters zijn naast glasvezelsensoren in principe de enige meters die echt de schade aan de bevingen koppelen en de werkelijke risico's in kaart kunnen brengen. Deze sensoren zijn als het gaat om de veiligheid dus noodzakelijk voor het monitoren ervan. Ook met het oog op het versterken. Opvallend is dat we zelfs de Tcbb hebben kunnen overtuigen van het nut van tiltmeters.

Als reden voor het weigeren van tiltmeters bij Oppenhuizen (brief minister 24 maart 2017) zegt hij dat het SodM en de Tcbb hebben aangegeven dat voor de gaswinning bij Oppenhuizen geldt dat de bodemdaling kleiner dan 2 cm zal zijn en de kans op aardbevingen gering is. Dat zij adviseren op basis daarvan geen extra maatregelen te nemen of specifieke meetinstrumenten in te zetten.

Dit soort uitspraken getuigt van willens en wetens geen maatregelen te willen treffen bij een mogelijke kans op schade.

Staatsbemoeyenis en schade

Dan de staatsbemoeyenis i.v.m. de afspraken over schade: 87% van de schade wordt door de Overheid betaald. Hieruit kun je opmaken dat de overheid zich dus wel verantwoordelijk voelt. Toch zegt ze dit niet te zijn. Hoe dit kan snapt niemand. Die 87% betreft de schadecompensatie door **bevingen**. Niet als gevolg van zettingen. Het CVW maakt hier verschil in omdat in de Samenwerkingsovereenkomst tussen NAM en Overheid staat dat NAM geen aanleiding ziet om het werkgebied van de NCG uit te breiden met 'mijnbouwschade', **dus inclusief bodemdaling**. Maar daaronder valt o.i. natuurlijk ook plaatselijke bodemdaling. De Overheid ziet dit toch anders: onder bodemdaling wordt door de haar (inclusief Tcbb en Com. Bodemdaling) verstaan: de komvormige gelijkmatige bodemdaling.

In het Meerjarenprogramma van de NCG – waarin de term 'schade door bodembeweging' wel wordt gehanteerd – wordt '*aardbevingsschade gecombineerd met bodemdaling*' ineens 'complexe schade' genoemd. Een enorme adder onder het **gas**. En hier hebben alle burgemeesters van het gebied hun handtekening onder gezet. Bij andere oorzaken van schade dan door aardbevingen is volgens de Samenwerkingsovereenkomst het mandaat van CVW niet toereikend. In het Schadeprotocol wordt de term bodembeweging dus ook niet gehandhaafd. Dat dit in druist in tegen de omschrijving van art. 6:177 van het Burgerlijk wetboek kan allemaal?

"In reactie op vragen vanuit de Tweede Kamer over het gebruik van de termen aardbevingsschade, mijnbouwschade en schade door bodembeweging heeft de minister van EZ aangegeven dat in het Burgerlijk Wetboek (art. 6:177BW) wordt gesproken over schade die ontstaat door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk." Bron: MJP

Ik heb een donkerbruin vermoeden dat het er per 1 juli niet beter op wordt. Van een integere overheid lijkt geen sprake meer.

De Staat/Overheid heeft dus grote belangen en is partij in diverse samenwerkingsovereenkomsten. Zo ook bij de overeenkomsten **Groningen/NAM en Rijk/NAM** m.b.t. de in 1983 opgerichte Commissie Bodemdaling. Deze afspraken zullen tegen het licht gehouden moeten worden. Ze zijn gebaseerd op verouderd onderzoek waardoor de basis onder deze overeenkomsten is weggefallen, en als **niet meer geldend** kunnen worden verklaard. Mochten er nieuwe inzichten komen zou het volgens Commissaris Vonhoff van Groningen goed zijn hier **eens opnieuw naar te kijken**. Bron: boek 'Groningen-gasveld vijftig jaar', cd. Auteur: Joep Schenk.

NPR richtlijn

Het is ook duidelijk dat wanneer tot nu toe niet nauwkeurig de relatie tussen schade en bevingen cq zettingen is gemeten er dus ook geen adequate cijfers voor handen zijn om een NPR Richtlijn vast te stellen om voldoende veiligheid te bieden. Woningen aardbevingsbestendig maken is onmogelijk wanneer je niet exact weet bij welke versnellingen waar en welke schade past.

Meer hierover vindt u straks in het artikel 'Tiltmeters en Kenniscentrum' dat op de website komt te staan.

De bewoner centraal?

Al bijna 10 jaar in gesprek met NAM en Overheid met als resultaat: waarheidomzeilende verhalen, stapels papier, enorme kosten en steeds onrustiger wordende bewoners. Dat moet anders!

Waarom worden genoemde legitieme eisen van bewoners niet ingewilligd?

We willen daarom een begin maken met het laten zien wat werkelijk gebeurt en wat daaraan ontbreekt.

DE PRESENTATIES KORT

Reinier Brongers

<http://www.stabialert.nl/>

Hij heeft met een aantal andere deskundigen tiltmeters speciaal ontworpen i.v.m. de bevingen in Groningen. Wij willen als kennisplatform een bedrijf dat op afstand staat van NAM en overheid, en met nadruk StabiAlert omdat zo de data zeker gesteld is. Het uitlezen van de data kan zeker door anderen worden gereviewd. StabiAlert is transparent en controleerbaar.

TNO, Deltares en TU Delft ontvangen gelden van de overheid en zijn daarom niet onafhankelijk.

De presentatie ging over:

- Wat kunnen Tiltmeters meer laten zien; schade, spanning op bouw??
- Wat doen de laagfrequente golven met een object?
- Rotatie en Torderen, wat doet dit met een gebouw?
- Hoog Frequent, waterspanning meten en aardbevingen. Invloeden?
- Hoe meet je bodembewegingen en zettingen?

Jeroen van Ravenzwaaij en glasvezelsensoren. Zie ook <https://youtu.be/xK5T6VqopNE>

- Wat meten we met optische sensoren?
- Voordelen van deze sensoren t.o.v. de sensoren van de NAM
- Toepassing van de sensoren zoals bij woningen, kunstwerken, leidingen en in de grond

Aan de hand van vergelijkende beelden tussen de gebouwensensoren en de tiltmeters werd de meerwaarde van de laatste inzichtelijk gemaakt.

Stef van der Ziel en het reeds bestaand Open Seismisch Sensor Grid Groningen meetnet

Ontstaan uit een samenwerking tussen zevental Groningse bedrijven met een passie voor mens en techniek. Deze bedrijven zijn gezamenlijk in staat om een open en aanvullend meetnet in te richten maar ook om alle data van de ander meetinstrumenten (gebouwensensoren, geofoons etc. begrijpelijk en te maken en te duiden. Alle benodigde kennis hiertoe samen gebracht. Door Groningers, voor Groningers.

Zie: <https://www.youtube.com/channel/UCwbt-YJjrMcxUjo1JJBxjA>

Peter van der Gaag vertelt over welke invloed bevingen kunnen hebben op de ondiepe ondergrond en hoe we dit het beste kunnen onderzoeken en meten.

Rechtsongelijkheid blijkt opnieuw uit het feit dat er geen geld is voor contra-experts om geologisch onderzoek te laten doen. Onderzoek naar de gedragingen in de ondiepe ondergrond

Eddie van Marum zal als contra-expert iets vertellen over zijn ervaringen. Het streven is een betere beschikbaarheid van gegevens en door het stellen van de juiste vragen de goede interpretatie daarvan. Om daarmee ook de niet bevinggerelateerde maar wel gaswinnings-gerelateerde schade goed in beeld te kunnen brengen.

Wim Blanken wijst u de weg in de uitgebreide keuken van www.bevinggevoeld.nl

- Historie bevinggevoeld.nl
- De aardgasspelers worden wijs en kijken af?
- Poppenkast of troef?
 - Zeven peilers van informatievoorziening
 - Waar lag en ligt de winst?

- Stoppen of Doorgaan?
- Tips en Tricks voor de toekomst?

Joop Kruize

- Wat hebben we nodig voor toetsing op veiligheid, kans op schade en zettingen?
- Welke (on)mogelijkheden hebben we om bevingen goed te begrijpen?
- De beving van Hellum: Zware schade in het oosten t.g.v. een gaswinningsbesluit?
- De beving van Froombosch: Waarom gaf een lichte beving zo veel schade?
- De beving van Zuidlaren: Vreemd? Nu een verplaatsing naar het zuiden?
- Minder zware bevingen? De seismische dreiging(en) na 2020 ? . . .

Theo Elsing met als onderwerpen:

- Bevingen algemeen
- Bouwkundige aspecten en versterken
- Erfgoed
- Procedurele aspecten